

ФАКУЛЬТЕТУ ЗАХИСТУ РОСЛИН — 85 РОКІВ!

Нині Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва — це провідний вищий навчальний заклад аграрного профілю, який готує фахівців і забезпечує широкий спектр наукових досліджень у галузях сільського і лісового господарства.

8 вересня 1932 р. було засновано перший в Україні факультет захисту рослин. Його фундаторами були Тимофій Данилович Страхов, Олексій Олексійович Мігулін і Віктор Григорович Аверін.

Першим деканом став відомий учений і педагог, член-кореспондент Академії наук України, почесний академік ВАСГНІЛ, заслужений діяч науки України, доктор біологічних наук, професор Тимофій Данилович Страхов (1932–1951). Він багато часу приділяв організації та вдосконаленню навчально-виховного процесу на факультеті. За роки своєї багаторічної плідної науково-педагогічної діяльності підготував сотні фахівців із захисту рослин і науковців.

У різні роки факультет очолювали і проводили багатогранну роботу з його становлення, а в подальшому й розвитку доцент Г. Д. Дахнюк (1951–1967 рр.), професор Й. Т. Покозій (1967–1970 рр.), доцент Х. Х. Рамакаєв (1970–1992 рр.), професор В. П. Туренко (1992–2008 рр.), доцент Г. В. Малина (2008–2011 рр.), доцент С. В. Скоромний (2011–2014 рр.). Нині факультет очолює кандидат сільськогосподарських наук, доцент І. В. Забродіна.

У 1999 р. на факультеті створено перший в Україні науково-дослідний інститут фітосанітарного моніторингу, який очолював спочатку проф. О. В. Захаренко.

Значний внесок у створення і розвиток наукової бази, наукових шкіл, служби захисту рослин України зробили професори В. Г. Аверін, О. О. Мігулін, Ф. П. Мацков, Б. М. Литвинов, М. М. Родигін, М. К. Їжик, О. В. Захаренко, Є. М. Білецький, В. К. Пантелєєв, М. Д. Євтушенко, Ф. М. Марютін, В. П. Туренко та ін. Вони підготували велику кількість науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, зміцнюючи підґрунтя науки і виробництва.

На факультеті сформовані наукові школи:

– Віктора Григоровича Аверіна — «Порівняльно-екологічний підхід при дослідженнях динаміки популяцій»;

– Тимофія Даниловича Страхова — «Проблеми імунітету рослин до шкідливих організмів і розробка сучасних екологічно орієнтованих систем захисту сільськогосподарських культур»;

– Олексія Олексійовича Мігуліна — «Проблеми динаміки популяцій шкідливих організмів»;

– Федора Пилиповича Мацкова — «Позакореневе живлення рослин»;

– Бориса Митрофановича Литвинова — «Екологічно орієнтована система захисту плодових насаджень від шкідників»;

– Євгена Миколайовича Білецького — «Проблема багаторічного прогнозування масових розмножень шкідливих комах»;

– Юрія Євгеновича Колупєва — «Дослідження механізмів формування адаптивних реакцій рослин: біохімічні аспекти, внутрішньоклітинний сигналінг».

Розвиток наукових шкіл триває і нині. Так проф. М. Д. Євтушенко підготував трьох кандидатів наук, проф. В. П. Туренко — двох, проф. В. Л. Мешкова (яка працює на факультеті з 2004 року за сумісництвом) — десять кандидатів наук.

Їхні досягнення відомі не тільки в Україні, але й за її межами.

До найвизначніших наукових досягнень факультету, впроваджених у виробництво в останні десятиліття, належать:

- розробка алгоритмів і методів багаторічного прогнозу масового розмноження шкідливих організмів, які використовуються в країнах СНД, Китаї, Конго, Нігерії, країнах Близького Сходу (Є. М. Білецький);
- розробка безпестицидної технології захисту овочевих культур від шкідливих організмів у закритому ґрунті, яка має світове значення (Ф. М. Марютін, М. О. Білик);
- розробка прийомів вирощування та захисту насінневої люцерни при екологічно орієнтованій системі землеробства «No-Till» у Центральному Степу України (В. П. Туренко, М. О. Філатов, С. В. Чоні);
- визначення фізіолого-біохімічних механізмів формування адаптивних реакцій росли (Ю. Є. Колупаєв);
- фенологічна теорія динаміки чисельності комах як основа прогнозування у захисті лісу (В. Л. Мешкова);
- розробка способів боротьби з домінуючими шкідниками на посівах олійних капустяних культур (М. Д. Євтушенко, С. В. Станкевич, В. В. Вільна);
- розробка способів захисту амаранту від шкідливих комах (І. П. Леженіна, Ю. В. Васильєва).

За часи існування факультету здобули вищу освіту понад 7 000 фахівців із захисту рослин, серед яких близько 360 громадян із понад 60 зарубіжних країн (Афганістану, Йорданії, Ірану, Беніну, Болгарії, Ефіопії, Китаю, Конго, Куби, Малі, Угорщини, Чехії, Словаччини та ін.).

Готували національні кадри в країнах, що розвиваються: фітопатолог, доцент В. М. Поніровський (1978–1980 рр., Куба); ентомолог, професор М. Д. Євтушенко (1986–1989 рр., Камбоджа).

Факультет пишається своїми вихованцями, серед яких є відомі вчені і державні службовці, які працюють у навчальних і наукових закладах України, далекого та близького зарубіжжя. Серед них М. Д. Євтушенко, В. П. Петренкова, Г. І. Яровий, Н. М. Гринько.

Випускники факультету І. М. Тарушкін, О. Л. Зозуля, А. П. Лукьянченко очолюють виробничі підрозділи фірм, які впроваджують прогресивні та екологічно мало шкідливі заходи захисту рослин.

Закарі Мусса Усман є проректором університету м. Мараді (Республіка Нігер), Аль Джагуб Насер — голова Палестинського фонду зменшення небезпеки стихійних лих та страхування PADRRIF (Палестина).

Випускник факультету захисту рослин Андрій Якович Ровчак — Герой України.

Уже немає серед нас професорів Й. Т. Покозія, В. Й. Тимченка, Б. М. Литвинова, О. З. Злотіна, О. В. Захаренка, О. С. Тертишного, М. К. Їжика, В. К. Пантелеєва, Ф. М. Марютіна — вічна їм пам'ять!

На факультеті приділяється велика увага підготовці кадрів вищої кваліфікації. Випускаючі кафедри мають аспірантуру та докторантуру. Завідувач кафедри фітопатології, доктор сільськогосподарських наук, професор В. П. Туренко є головою спеціалізованої вченої ради К 64 803.02 на здобуття наукових ступенів кандидатів сільськогосподарських наук зі спеціальностей 06.01.11 — «Фітопатологія» та 06.01.03 — «Агрогрунтознавство і агрофізика».

Викладачами факультету видані останнім часом три фундаментальні підручники: «Сільськогосподарська ентомологія», «Фітофармакологія» та «Імунітет рослин», за якими навчаються студенти вищих навчальних аграрних закладів України.

На факультеті видаються три фахових журнали «Вісник ХНАУ, серія Біологія» (гол. ред. Ю. Є. Колупаєв), «Вісник ХНАУ, серія Фітопатологія та ентомологія» (гол. ред. В. П. Туренко), «Вісті Харківського ентомологічного товариства» (гол. ред.

В. Л. Мешкова). Значну роботу щодо підготовки до випуску останніх двох журналів багатьох років здійснює І. П. Леженіна.

Факультет підтримує міцні наукові зв'язки з багатьма зарубіжними вищими навчальними закладами та науковими установами Російської Федерації, Білорусі, Азербайджану, Молдови, Нігеру, Китаю, Палестини.

Основне завдання факультету — підготовка фахівців із захисту і карантину рослин із широким екологічним мисленням, здатних приймати оптимальні рішення за будь-якої фітосанітарної ситуації.

Підготовка фахівців з екології, захисту і карантину рослин здійснюється за освітніми рівнями «бакалавр», термін навчання 4 роки та «магістр» за освітніми програмами «Захист рослин» і «Карантин рослин», термін навчання 1 рік 4 міс.

З 2003 р. на базі факультету захисту рослин в інституті післядипломної освіти студенти отримують другу вищу освіту зі спеціальності «Захист рослин».

До складу факультету входять чотири кафедри:

- кафедра зоології та ентомології імені Б. М. Литвинова — завідувач професор М. Д. Євтушенко (випускова);
- кафедра фітопатології — завідувач доктор с.-г. наук, професор В. П. Туренко (випускова);
- кафедра екології та біотехнології — завідувач доктор біологічних наук, професор, академік АН ВШ Є. М. Білецький (випускова);
- кафедра ботаніки та фізіології рослин — завідувач доктор біологічних наук, професор Ю. Є. Колупаєв;

Наукові ступені доктора чи кандидата наук мають 94,5 % викладачів факультету.

Лекційні курси провідних дисциплін читають професори, доктори наук і досвідчені доценти, кандидати наук.

Значний внесок в обслуговування навчального процесу, виконання наукових досліджень здійснює лаборантський персонал у складі десятих осіб.

Усі іногородні студенти на 100 % забезпечені гуртожитком. До послуг студентів бібліотека з фондом 620 тис. найменувань, читальні зали, дендрологічний парк, де налічується 701 вид дерев і кущів, університетський актовий зал на 850 місць, спортивний і тренажерні зали, студентська їдальня.

Виробничу практику студенти факультету проходять на дослідних полях і в саду ННВЦ «Дослідне поле» ХНАУ імені В. В. Докучаєва, у науково-дослідних установах (Інститут рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААНУ, Інститут овочівництва і баштанництва, Український ордена «Знак Пошани» науково-дослідний інститут лісового господарства та агролісомеліорації імені Г. М. Висоцького), державних фітосанітарних інспекціях, у провідних господарствах областей України (ПрАТ «Агро-Союз» Синельниківського району Дніпропетровської області, «Бета-АгроІнвест» Донецької області) та за кордоном (Польща, Німеччина, Данія). Студенти, які успішно проходять відбірковий конкурс міжнародної програми «Студенти Syngenta», мають змогу пройти науково-практичне стажування в компанії «Syngenta».

Випускники працюють у науково-дослідних установах на посадах наукових співробітників; у системі карантинних служб і митного контролю України; у комерційних і державних установах, що виготовляють і реалізують насіннєвий матеріал та хімічні засоби захисту рослин і добрива, на посадах менеджерів; в екологічних інспекціях; у сільськогосподарських підприємствах на посадах агронома, агронома із захисту рослин, інспектора із захисту рослин.

На кафедрах факультету працюють наукові гуртки, на яких під керівництвом досвідчених викладачів щотижня обговорюються питання вдосконалення сучасних технологій захисту рослин від хвороб і шкідників, сучасні досягнення в ентомології, ботаніці та фізіології рослин. Одержані результати наукових досліджень студенти висвітлюють у публікаціях, у наукових виданнях і в доповідях на наукових конференціях.

Основними формами науково-дослідної роботи студентів є:

- участь в олімпіадах внутрішньовишівського, регіонального та національного масштабів за спеціальністю;
- участь у конкурсах наукових студентських робіт різних рівнів;
- участь у наукових кафедральних гуртках;
- участь у міжнародних, регіональних та внутрішньовишівських наукових і науково-практичних конференціях;
- участь у конкурсах студентських виробничих звітів на факультеті, в університеті.

У 2013 році на Всеукраїнській олімпіаді з екології Юлія Дрозд посіла 2-ге місце. У 2015 році Ксенія Васічкова, у 2016 році Ольга Мисько, а у 2017 році Ольга Шмирюк посідали 2-гі місця на Всеукраїнських олімпіадах з дисципліни «Агроекологія». У 2015–2016 роках Борис Коломоець займав 2-гі місця, а у 2017 році Марія Рисенко зайняла 3-тє місце у Всеукраїнських олімпіадах з біології серед вищих аграрних закладів України. У 2017 році Інна Мирось стала переможцем Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Захист рослин» серед вищих аграрних закладів України.

Студенти факультету беруть активну участь у регіональних і внутрішньовишівських конкурсах студентських наукових робіт і майже щороку їхні роботи відзначають призовими місцями.

Велику увагу на факультеті приділяють спортивно-масовій роботі зі студентською молоддю. Студенти постійно беруть участь у змаганнях ХНАУ з баскетболу, волейболу, футболу, армрестлінгу, гирьового спорту, важкої та легкої атлетики, настільного тенісу, шахів і шашок.

Окремі студенти мають значні досягнення в спорті. Вони були учасниками міжнародних і національних змагань з різних видів спорту: О. Марущенко — чемпіон світу з хортингу, майстер спорту, Ю. Баленко — чемпіонка світу з карате, Д. Синельников — чемпіон України з панкратіону, Також покладаємо надію на А. Бадалова — перший юнацький розряд із дзюдо, А. Біленко — перший юнацький розряд з волейболу, І. Удовіченка та В. Мартинова — перший юнацький розряд з футболу.

На факультеті активно проводиться культурно-масова робота. Студенти беруть активну участь в університетських оглядах-конкурсах художньої самодіяльності «Студентська осінь» та «Студентська весна», концертах, присвячених різним святковим заходам. Багато років художню самодіяльність факультету очолювала Г. В. Байдик, сьогодні керівництво самодіяльністю вона передала В. В. Вільній.

Наполегливу роботу з виховання студентської молоді здійснюють заступники декана С. В. Станкевич і Л. В. Головань, голова профбюро факультету І. В. Непран, старший куратор Т. О. Тесля, відповідальна за наукову роботу Л. Я. Сіроус куратори академічних груп, Л. Я. Сіроус та інші викладачі.

До 85-річчя від дня заснування факультету бажаємо професорсько-викладацькому складу та студентам факультету великих успіхів, цікавих відкриттів, приємних вражень, взаємоповаги та порозуміння. Нехай кожен день приносить нові знання, здобутки, наближаючи до реалізації життєвої мети і здійснення мрій.

Зі святом Вас, шановні колеги!